

DIŞHEKİMLİĞİ DISİPLİNİ ÖRNEĞİNDE MAKALE TASARIMI VE YAYIN

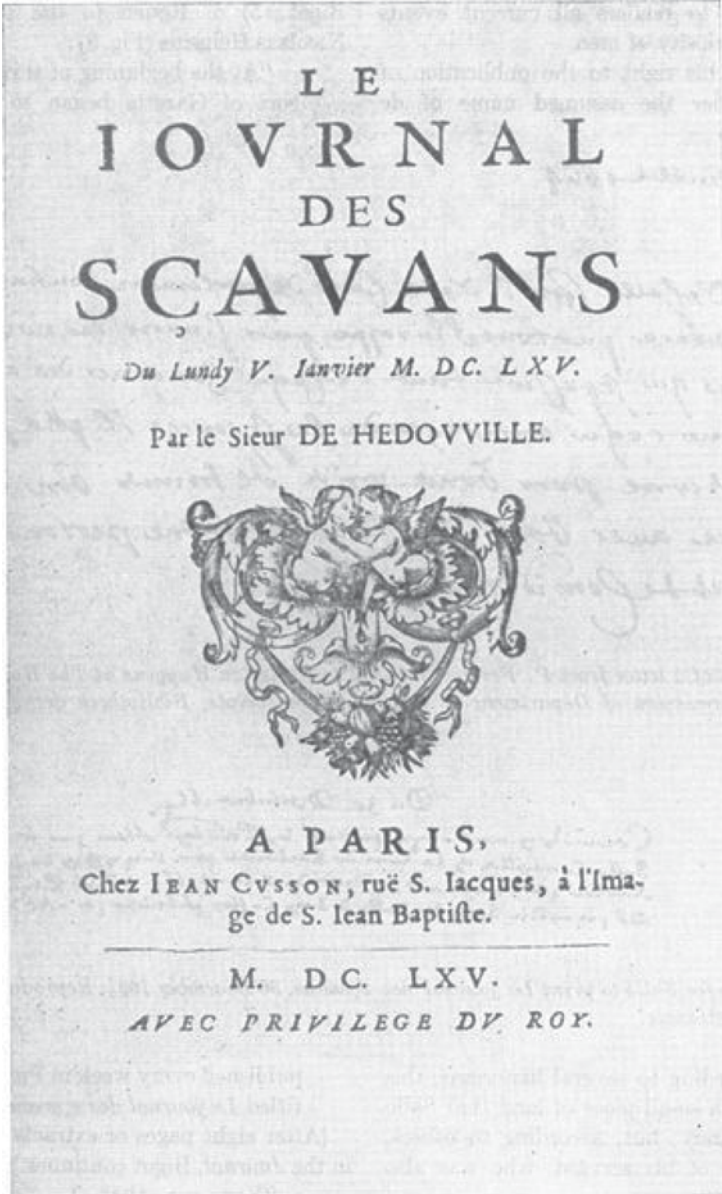
Hülya ASAN-Ahmet ASAN

Giriş

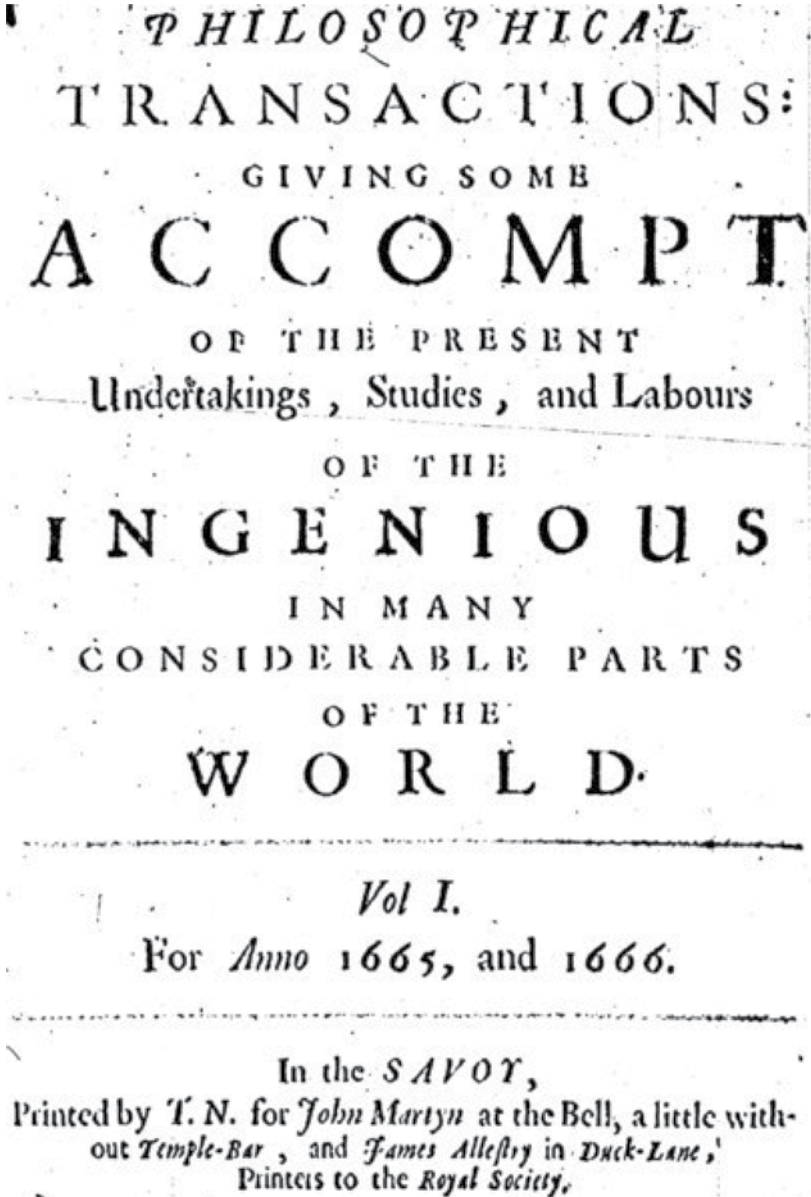
Her ne kadar Cargill ve O'Connor, (2009), dünyadaki ilk bilimsel derginin 6 Mart 1665'de İngiltere'de yayın hayatına başlayan "Philosophical Transactions of the Royal Society of London" olduğunu belirtmişlerse de, gerçekte dünyada ilk yayınlanan bilimsel dergi, bu dergiden 2 ay önce, 5 Ocak 1665'de Fransa'da yayınlanmaya başlayan "Journal Des Scavans" isimli dergidir (http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_des_scavans) (Şekil 1). Day (2000) isimli araştırmacı da, kitabında, ilk bilimsel dergilerin 1665'de (kitapda 1655 yazıyor, bir yanlışlık olmalı, çünkü tarih 1665'dir) sözkonusu iki dergi olduğunu yazmıştır. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilimsel_dergi> ve <http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_Transactions_of_the_Royal_Society_of_London> internet sitelerinde de tarih 1665 olarak belirtilmekte ve konuyla ilgili daha geniş bilgi verilmektedir. İlave olarak, <http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_Transactions_of_the_Royal_Society_of_London> internet sitesinde, derginin ilk kapağı da yayınlanmış ve orada yayın tarihi olarak 1665 yazmıştır (Şekil 2). Isaac Newton'un ilk bilimsel makalesi olan "New Theory about Light and Colours" isimli makale "Philosophical Transactions of the Royal Society of London"de çıkmıştır. (http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_Transactions_of_the_Royal_Society_of_London). İlk bilimsel dergilerin aynı zamanda hem İngiltere, hem de Fransa'da hemen hemen aynı zamanda yayınlanmaya başlaması, bilginin gelecek kuşaklara aktarılmasında çok önemli kilometre taşı olmuştur ve bilimsel yayıncılıkta dikkate değer bir gelişmedir. 1993 yılı verilerine göre, dünyada tüm bilimsel disiplinlerde yayın yapan yaklaşık 126,000'nin üzerinde dergi vardır (Seglen, 1997). Ancak Ekim 2010 itibariyle bu sayının daha fazla olduğu ileri sürülebilir. Ulrich veritabanındaki (www.ulrichspub.com/ulrichsweb/), (erişim: 28.5.2008 ve 30 Ekim 2010) bilgilere göre ise dünyada yaklaşık olarak 300.000'den fazla bilimsel/akademik dergi vardır. Brumback (2008)'e göre, dergi sayısı sabit olmamakla beraber, dünyada 2008 yılı itibariyle fen ve mühendislik alanında yaklaşık olarak 40,000 dergi vardır ve bunların 15,000 tanesi akademik yayındır.

Dt, Hülya ASAN Trakya Üniversitesi SKSDB Mediko-Sosyal Sağlık Birimi Balkan Yerleşkesi 22030 EDİRNE hulyasan93@trakya.edu.tr
Prof. Dr. Ahmet ASAN, Trakya Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Balkan Yerleşkesi 22030 EDİRNE ahasan@trakya.edu.tr ahmetasan84@yahoo.com

Şekil 1. Dünyadaki ilk bilimsel dergilerden olan "Journal Des Scavans"ın 5 Ocak 1665 tarihli sayısının kapağı. Bu şekil, <http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_des_scavans> internet sitesinden alınmıştır.

Şekil 2. İlk bilimsel dergilerden olan "Philosophical Transactions of the Royal Society of London"ın 1665 ve 1666 tarihli sayısının kapağı. Bu şekil, <http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_Transactions_of_the_Royal_Society_of_London> internet sitesinden alınmıştır.

Mabe (2003), dünyadaki bilimsel dergi sayısının 1951'de 10.000'den 1987'de 71,000'e çıktığını belirtmiştir. Bu bilgiye göre 20 yılda yaklaşık olarak 7 katlık bir artış sözkonusudur. Mabe (2003), ayrıca 1665-2003 yılları arasındaki 338 yıllık dönemde dergi sayısının ortalama her 20 yılda bir 2 katına çıktığını da öne sürmüştür. 1900-1940 arasında, bu dönem savaşlar nedeniyle 22, 1945-1977 arasında ise 16 yıl olmuştur. Mabe (2003)'nin makalesinde, 1963 yılında ileri sürülen bir görüşe göre, dergi sayısının 20. asrın sonunda 1 milyonu geçeceği iddia edilmiştir. Ancak bugün bu sayıya ulaşamadığı görülmektedir. 20 Ekim 2010 itibariyle Thomson-Reuters Web of Science (WOS) Veritabanı'nda 12,582 dergi vardır. Sadece SCI kapsamında ise, aynı tarihi itibariyle 3778 adet dergi bulunmaktadır (<http://scientific.thomson.com/mjl/>). Thomson-Reuters şirketinin yaklaşık 30 veritabanındaki toplam dergi sayısı ise (= Master Journal List), aynı tarih itibariyle 16,373'dür. Merkezi ABD'de bulunan ve dünyadaki önemli indekslerden biri olan SCOPUS kapsamında ise 2006 yılı verilerine göre 15,014 dergi vardır. Bu indeks kapsamındaki dergi sayısı, Ekim 2010 tarihi itibariyle, 5000'den fazla yayıncıdan kaynaklanan yaklaşık olarak 18,000'ne ulaşmıştır (www.scopus.com/home.url).

Bir çalışmayı planladıktan sonra, bunu gerçekleştirmek, yayın aşamasına getirmek, son kontrolleri yapmak, dergi seçimi, istenilen muhtemel düzeltmelerin yapılması ve nihayet çalışmanın yayınlanması aşamaları kuşkusuz tüm sağlık bilimlerinde ortak noktalara sahiptir. Burada özellikle sağlık alanlarından biri olan dişhekimliği alanı örneklendirilerek konu açıklanmaya çalışılmıştır.

Dişhekimliğinin Kısa Tarihi

(Ana kaynak: www.diliminucunda.com/dişhekimligi-tarihi.html)

MÖ 2500'de kurulan Mayalar, M.S. 300-900 yılların da kültürel olarak çok gelişmişler ve taş ve metalde çok ileri olmalarına rağmen; ağız ve diş sağlığı ile ilgili restoratif işlemler yapamamışlardır. Aztekler ve Mayalar dişleri kıymetli taşlarla süslemişler, ağız hastalıklarını ot ve bitkilerle tedavi etmişlerdir. Daha eski bilgiler Mısır da yazılan ve MÖ 1200 -1100 yılları arasında Anastasia papirusunda kaydedilmiştir (www.diliminucunda.com/dişhekimligi-tarihi.html).

MÖ 1700'e ait "HAMMURABI" Kanununun 200. paragrafın da "bir kimse dişlerini kırarsa ceza olarak onun bu dişleri sökülür", denmiştir. Dişhekimliğinde tedavi ve araştırma alanında ilk yazılı bilgiler, MÖ 460-377 yıllarında "HIPOKRATES" tarafından endodonti bilim dalına ait yazılı belgelere dayanmaktadır.

15. yüzyılda "EFLATUN, PLATUN"la başlayan dişhekimliği tedavileri ve yayınları, Türk dişhekimliği "ŞERAFETTİN SABUNCUOĞLU" ile (1385-1468) devam etmiştir. O günlerden bu güne yazılı ve renkli minyatürler belgelerle günümüze aktarılmıştır (Alaçam, 1990).

Türkiye'de Dişhekimliği İle İlgili İlk Yayınlar

(Kaynak: www.dentalturk.com/dental_makaleler.asp?makaleid=72)

1000-1500 yılları arasında Türkçe olarak ağız-diş hastalıklarıyla ilgili Türkçe eserler vardır. 1500-1800 yılları arasında bu alanda bir gerileme görülüyorsa da, 1900 yılından sonra bir canlanma olmuş, 1908'da ilk dişhekimliği okulu açılmıştır. Dişhekimliği tarihinin ilk monografilerinden biri, Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) döneminde Türkçe olarak yazılmıştır. 15-17. yüzyılların Türkçe tıp kitaplarında ağız ve diş hastalıklarının tıbbî ve cerrahî tedavisine geniş olarak yer verilmiştir. Dünyada ilk dişhekimliği okulu 1839'da ABD'de, Avrupada ise 1856'da açılmıştır. İst Üniv Dişhekimliği okulu, 1964'de fakülte olmuştur.

Türkiye’de ilk dişhekimliği kongresi 1932’de İstanbul’da yapılmış, ilk mezuniyet sonrası eğitim 1946’da GATA’da başlamıştır. İlk basılı Türkçe dişhekimliği kitabı 1914 yılında Charles Godon (1854-1923)’dan çevirilen “Ameli ve Nazari Dişçilik” tir. 1930 da Prof. Dr. Orhan Okyay (1898-1975) tarafından yazılan “Ortodonti Konferanslarım”, o dönemdeki önemli eserlerdendir. İstanbul’da 1921 de yayınlanan “Diş Tabipleri Cemiyeti Mecmuası” Anadolu’da ilk dişhekimliği dergisidir. Bunu, uzun süre (1921-1954) yayınlanan “Dişçilik Alemi” izler. Dergi sonradan “Dişhekimliği Alemi” olarak yayınına devam etmiştir. Akademik birimler tarafından yayınlanan ilk dergi, 1966’da yayına başlayan “Ankara Üniversitesi Dişhekimliği Yüksek Okulu Dergisi”dir. Bunu 1967’de “İstanbul Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi” takip etmiştir. Prof. Dr. Peker Sandallı tarafından 1970’de çıkarılan “Dişhekimliği Dergisi” ilk mesleki dernek (Türk Periodontoloji Derneği) tarafından yayınlanan dişhekimliği dergisi olarak kayda geçmiştir (www.dentalurk.com/dental_makaleler.asp?makaleid=72). Türkiye’de çıkan ilk tıp dergisi ise, 1849’da yayınlanmaya başlayan “Vekayi-i Tıbbiye” adlı dergidir ve 2007 yılı itibarıyla Türkiye’de yayınlanan tıp dergilerinin sayısı 400 civarındadır (Küyük ve Ark., 2007).

Demirel ve Ark. (2007)’ye göre, 1981-2006 yılları arasında, WOS kapsamındaki dergilerde, Diş / Ağız ve çene cerrahisi alanında alanında 185 yayın yapılmış, 660 atıf alınmış ve etki değeri ise 3.57 olmuştur. Bu değerler 1981-2007 arası için ise şöyledir (Akıllı ve Ark., 2009): 2338 yayın, 9532 atıf ve etki değeri: 4.08. Bu değerler kuşkusuz azdır, ancak bu alandaki bazı yayınlar, diğer alanlarda da gösterilebildiğinden sayı düşük olmaktadır; çünkü örneğin dişhekimliği alanında biyokimya ve mikrobiyoloji ile ilgili de yayın yapılmaktadır ve bu yayınlar o dişhekimliği alanında değil, biyokimya veya mikrobiyoloji alanlarında gösterilebilir ve bu durum gerçek sayının düşük çıkmasına neden olabilmektedir. Thomson Reuters şirketi, Aralık 2008’de, Türkiye adresli ve WOS kapsamındaki dergilerde çıkmış yayınlarla ilgili olarak, “Turkey’s fast-growing influence on global research” başlıklı ve çeşitli grafiklerle desteklenen bir analiz yayınlamıştır (<http://science.thomsonreuters.com/news/2008-12/8492571/>). Analizde, dişhekimliği ifadesi geçmemekte, ancak “Türkiye’de klinik tıp, bitki ve hayvan bilimleri, mühendislik ve fizik gibi alanlarda, Türkiye’nin küresel araştırma için önemli bir katkı yaptığını göstermektedir”, denilmektedir. Yazıda, Türkiye’nin WOS kapsamındaki dergilerde 2003’de 10.000 civarında yayın çıkardığını ve bunun bir kilometre taşı olduğunu ve sonra her yıl WOS’da Türkiye kaynaklı 14.000’den fazla makalenin çıktığı belirtilmiştir. Ayrıca 1990’lardan sonra atıf sayılarında da artış olduğu kaydedilmiştir. 2002-2006 arasında en fazla yayın yapan 17 üniversite arasında özellikle Hacettepe ve İstanbul üniversitelerinin öne çıktığı yazılmıştır.

Dişhekimliğinde ve diğer disiplinlerdeki yayın tipleri şu ana başlıklar altında toplanabilir: Tam makale (full text article), kitap (book), kitap bölümü (chapter), kısa bildiri-kısa tartışma-kısa makale (short communication), vaka takdimi (case report), derleme (review), kitap kritiği (book review), düzeltme (correction), editöre mektup veya editöriyal materyal (letter to the editor or editorial material), araştırma notu (research note), kongre bildirisi (proceeding paper), teknik not (technical note), kongre kitabında çıkan özet (meeting abstract), haber başlığı (news item).

Günümüzde Dişhekimliği ile İlgili Türkçe Dergiler (Küyük ve Ark., 2007).

Listede 27 dergi bulunmaktadır. Bunlar:

- Akademik Dental Dişhekimliği Dergisi
- Ankara Dişhekimleri Odası Dergisi
- Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Bülteni
- Atatürk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi

- Cumhuriyet Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi
- Dentalife Aktüel Dişhekimliği Dergisi
- Dentizt
- Dicle Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi
- Diş Hekimliği Dergisi
- Diş Hekimliğinde Klinik
- Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi
- Gazi Üniversitesi Diş hekimliği Fakültesi Dergisi
- Hacettepe Diş hekimliği Fakültesi Dergisi
- İstanbul Dişhekimleri Odası Dergisi
- istanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi
- Journal Of Marmara University Dental Faculty
(EA: Journal Of The Dental Faculty Of Marmara University)
- Marmara Üniversitesi Dişhekimliği Dergisi
- Ondokuz Mayıs Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi
- Oral İmplantoloji Dergisi
- Quintessence International- Quintessence Türkçe
- Selçuk Üniversitesi Dişhekimliği Fakültesi Dergisi
- TDBD Türk Diş Hekimleri Birliği Dergisi
- Türk Dişhekimliği Dergisi
- Türk Oral Ve Maksillofasiyel Cerrahi Dergisi
- Türk Ortodonti Dergisi
- Türkiye Klinikleri Dişhekimliği Bilimleri Dergisi
- Dişhekimliği Bilimleri Dergisi

Aşağıdaki dergiler ise Küyük ve Ark. (2007)'nin eserinde yer almamakla birlikte, internetten elde edilerek buraya aktarılmıştır.

- Dental Tribune (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Tribune_16.html)
 - Estetik & İmplant (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Estetik__Implant_17.html)
 - Roots (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Roots_14.html)
 - Ortho (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Ortho_13.html)
 - Dental Labor (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Labor_12.html)
 - Asident (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Asident_11.html)
 - Dental Katalog (http://www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Katalog_10.html)
 - Süleyman Demirel Dişhekimliği Dergisi (<<http://www.olud.org/sayfa.asp?id=17>> sitesinde adı geçiyor ancak İnternet sitesi bulunamadı)
- SCI-Expanded kapsamında ise, 20.10.2010 Tarihi itibariyle 77 dergi bulunmaktadır. Bunlar (alfabetik sırada):
(kaynaklar: <http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi>
<http://science.thomsonreuters.com/mjl/>), (Asan ve Asan, 2007):

1. ACTA ODONTOLOGICA SCANDINAVICA
2. AMERICAN JOURNAL OF DENTISTRY
3. AMERICAN JOURNAL OF ORTHODONTICS AND DENTOFACIAL ORTHOPEDICS
4. ANGLE ORTHODONTIST
5. ARCHIVES OF ORAL BIOLOGY

6. AUSTRALIAN DENTAL JOURNAL
7. AUSTRALIAN ENDODONTIC JOURNAL
8. AUSTRALIAN ORTHODONTIC JOURNAL
9. BRITISH DENTAL JOURNAL
10. BRITISH JOURNAL OF ORAL & MAXILLOFACIAL SURGERY
11. CARIES RESEARCH
12. CLEFT PALATE-CRANIOFACIAL JOURNAL
13. CLINICAL IMPLANT DENTISTRY AND RELATED RESEARCH
14. CLINICAL ORAL IMPLANTS RESEARCH
15. CLINICAL ORAL INVESTIGATIONS
16. COMMUNITY DENTAL HEALTH
17. COMMUNITY DENTISTRY AND ORAL EPIDEMIOLOGY
18. CRANIO-THE JOURNAL OF CRANIOMANDIBULAR PRACTICE
19. DENTAL MATERIALS
20. DENTAL MATERIALS JOURNAL
21. DENTAL TRAUMATOLOGY
22. DENTOMAXILLOFACIAL RADIOLOGY
23. EUROPEAN JOURNAL OF DENTAL EDUCATION
24. EUROPEAN JOURNAL OF ORAL IMPLANTOLOGY
25. EUROPEAN JOURNAL OF ORAL SCIENCES
26. EUROPEAN JOURNAL OF ORTHODONTICS
27. EUROPEAN JOURNAL OF PAEDIATRIC DENTISTRY
28. GERODONTOLOGY
29. IMPLANT DENTISTRY
30. IMPLANTOLOGIE
31. INTERNATIONAL DENTAL JOURNAL
32. INTERNATIONAL ENDODONTIC JOURNAL
33. INTERNATIONAL JOURNAL OF ORAL & MAXILLOFACIAL IMPLANTS
34. INTERNATIONAL JOURNAL OF ORAL AND MAXILLOFACIAL SURGERY
35. INTERNATIONAL JOURNAL OF ORAL SCIENCE
36. INTERNATIONAL JOURNAL OF PAEDIATRIC DENTISTRY
37. INTERNATIONAL JOURNAL OF PERIODONTICS & RESTORATIVE DENTISTRY
38. INTERNATIONAL JOURNAL OF PROSTHODONTICS
39. JOURNAL OF ADHESIVE DENTISTRY
40. JOURNAL OF APPLIED ORAL SCIENCE
41. JOURNAL OF CLINICAL PEDIATRIC
42. JOURNAL OF CLINICAL PERIODONTOLOGY
43. JOURNAL OF CRANIO-MAXILLOFACIAL SURGERY
44. JOURNAL OF DENTAL
45. JOURNAL OF DENTAL RESEARCH
46. JOURNAL OF DENTAL SCIENCES
47. JOURNAL OF DENTISTRY
48. JOURNAL OF ENDODONTICS
49. JOURNAL OF ESTHETIC AND RESTORATIVE DENTISTRY
50. JOURNAL OF ORAL AND MAXILLOFACIAL SURGERY
51. JOURNAL OF ORAL IMPLANTOLOGY
52. JOURNAL OF ORAL PATHOLOGY & MEDICINE

53. JOURNAL OF ORAL REHABILITATION
54. JOURNAL OF OROFACIAL ORTHOPEDICS-FORTSCHRITTE DER KIEFERORTHOPADIE
55. JOURNAL OF OROFACIAL PAIN
56. JOURNAL OF PERIODONTAL RESEARCH
57. JOURNAL OF PERIODONTOLOGY
58. JOURNAL OF PROSTHETIC DENTISTRY
59. JOURNAL OF PUBLIC HEALTH DENTISTRY
60. JOURNAL OF THE AMERICAN DENTAL ASSOCIATION
61. JOURNAL OF THE CANADIAN DENTAL ASSOCIATION
62. KOREAN JOURNAL OF ORTHODONTICS
63. MEDICINA ORAL PATOLOGIA ORAL Y CIRUGIA BUCAL
64. MOLECULAR ORAL MICROBIOLOGY
65. ODONTOLOGY
66. OPERATIVE DENTISTRY
67. ORAL DISEASES
68. ORAL HEALTH & PREVENTIVE DENTISTRY
69. ORAL ONCOLOGY
70. ORAL RADIOLOGY
71. ORAL SURGERY ORAL MEDICINE ORAL PATHOLOGY ORAL RADIOLOGY AND ENDODONTOLOGY
72. ORTHODONTICS & CRANIOFACIAL RESEARCH
73. PEDIATRIC DENTISTRY
74. PERIODONTOLOGY 2000
75. QUINTESENCE INTERNATIONAL
76. REVUE DE STOMATOLOGIE ET DE CHIRURGIE MAXILLO-FACIALE
77. SWEDISH DENTAL JOURNAL

Web of Science (SCI-Expanded+SSCI+AHCI) kapsamında 20 Ekim 2010 Tarihi itibarıyla Türkiye kaynaklı 75 dergi bulunmasına rağmen, maalesef bu listede henüz dişhekimliği ile bir dergi yoktur. Bu 75 derginin 56 tanesi SCI-Expanded, 12 tanesi SSCI, 7 tanesi de AHCI kapsamındadır. 23 Eylül 2007'de WOS kapsamındaki toplam Türk dergisi sayısı 13'dü (Asan ve Asan, 2007). Geçmişte ise: 18.8.2010: 74, 15.3.2010: 74, 20.1.2010 - 16.11.2009 arası: 73, 20.4.2009: 65, 16.3.2009: 61, 21.2.2009: 60, 15.2.2009: 59, 15.12.2008: 58, 17.11.2008: 58, 18.10.2008: 58, 15.9.2008: 54, 18.8.2008: 52, 21.7.2008: 49; 5.6.2008: 41, 20.5.2008: 34, 18.5.2008: 27, 12.12.2007: 14.

Dişhekimliği Alanında Araştırma Tasarımı ve Kısa Tartışma

Kuşkusuz bilimin tüm alanlarında, edindiğimiz bilgi ve becerileri gelecek kuşaklara aktarmada yayın yapmak çok önemlidir. Yayın, akademisyeni anlamlı kılan en önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle, bilimsel bir araştırmayı planlamaktan başlayarak, yayın haline getirinceye kadar geçen tüm aşamalar önem taşımaktadır. Bu konuda birçok eser mevcuttur; örneğin Day (2000) ve Cargill ve O'Connor (2009). Ayrıca Asan (2006)'da da konuyla ilgili bilgiler mevcuttur. Asan (2006) çalışmasında, özellikle bilimsel çalışmanın yapılma gerekçesi ve diğer konular üzerinde durmuştur. Çalışma planlanırken, problemin ne olduğu tam olarak ortaya konmalı, bu problemi çözmek için izlenecek yol tespit edilmeli ve araştırma ekibi arasında işbölümü yapılmalıdır. Araştırma ekibinin başında o konuda yetkin, bilgili, konuya

hakim bir araştırmacı bulunmalı ve araştırma, onun yönlendirmesiyle ve diğer araştırmacıların da görüşleri dikkate alınarak yürümelidir. Araştırma konusu belirlendikten sonra, bir ön çalışma yapılabilir ve çalışmanın yapılabilirliği konusunda bazı bilgiler ortaya çıkabilir. Diğer bazı alanlarda olduğu gibi, dişhekimliği alanında da, yapılacak çalışmaların gözlemsel ve deneysel olması büyük önem taşımaktadır. Tezcan (1992)'ye göre, araştırma süresince, klinik ve radyolojik muayeneler önemlidir. Belli bir amacı olmayan, herhangi bir probleme çözüm getirmeyen, daha önce yapılmış çalışmalara benzerlik gösteren çalışmalar, yazar/yazarların sadece yayın sayısını arttırır. Eğer gerekirse, çalışmada mutlaka uygun istatistiki araştırmalar da yapılmalıdır. Araştırma sonuçları ortaya çıktıktan sonra, en önemli konulardan biri de bu sonuçları yayınlamaktır. Yayın haline getirilmeyen ve bilim insanlarıyla paylaşılmayan bu verilerin pek anlamı olmaz. Ancak bazen ticari kaygılar nedeniyle bazı bilimsel veriler yayınlanmayabilir; örneğin bir ürünü birim zamanda diğer organizmaya göre 20 kat daha fazla üreten bir organizma ile ilgili bilgiler ticari nedenlerle saklı tutulmak istenebilir.

Cargill ve O'Connor (2009)'a göre bir makale, şu ana başlıklar ve onların alt başlıklarından oluşmalıdır: Özet, giriş, Materyal ve Metod, Sonuçlar, Tartışma. Ancak özet kısmı bazı durumlarda daha geniş tutularak, geniş özet (= summary) şeklinde de sunulabilir. Geniş özet özellikle kitaplar için uygulanabilir. Bu arada, makale başlığını da unutmamak gerekir; başlık makalenin en önemli unsurlarından biridir ve makalenin başlığı, makalede verilmek istenen mesajı mümkün olan en kısa cümle ile anlatmalı ve okuyucular arasında ilgi uyandırmalıdır. Okuyucu, genellikle makale başlığına baktıktan sonra makalenin tamamını veya özetini okuyup okumamaya karar verebilmektedir. Çalışma kaleme alınırken, makalenin yazım diline de karar vermek gerekir. Bugün dünyada İngilizce Dili evrensel bir bilim dili haline gelmiştir; Day (2000) de kitabında, bu konuya özellikle değinmektedir ve İngilizce Dili'nin bilim adamları tarafından hassasiyetle kullanılması gerektiğini ileri sürmüştür. Bu bilgiler doğru olmasına rağmen, "Bilimsel çalışma sonuçlarının mutlaka İngilizce Dili'nde yazılması gerekir" diye bir kural yoktur. Dünyada birçok dilde bilimsel yayınlar yapılmaktadır ve Türkçe de bu dillerden biridir. Bizler Türkçe olarak da bilimsel sonuçlarımızı yayınlıyoruz. Makalenin dili konusunda araştırmacılar kendileri karar vermelidirler. Bana göre, makalede kullanılan dilden çok, makalede yer alan sonuçların bilimsel değeri önemlidir. Önemli bilimsel verileri içeren bir çalışma, hangi dilde olursa olsun, bazen bir uzman yardımıyla çevrilebilir ve bu sonuçlar kullanılabilir. Cargill ve O'Connor (2009)'a göre, bir makalede yer alan bu bölümlerin ağırlığı homojen olmamalıdır; yazarlar, "özet çok az, giriş ve tartışma kısmı en fazla, metod ve sonuçlar kısmı ise özetden fazla ancak giriş ve tartışma kısmından daha az yer kaplamalı" diye görüş belirtmişler, bu görüşlerini şekillerle de desteklemişlerdir. Bir çalışmada, Belirtilen bu ana başlıklar daha alt başlıklara bölünebilir. Ayrıca, tartışmada "Conclusion" diye bir alt başlık eklenerek, çalışmada verilmek istenen en temel mesaj çok özet olarak sunulabilir. Tartışmadan sonra, eğer gerekirse bir teşekkür eklenir ve sonra "kaynaklar" kısmı yazılır. Bu kısım da, makalenin önemli unsurlarından biridir. Ancak makalede asıl verilmek istenen mesajı olumsuz etkileyebilecek şekilde ve gereksiz yere literatür sayısını arttırmak da doğru değildir. Özellikle tartışmada konuyla ilgili literatür özetlerini vermekten ziyade, yazar / yazarlar, kendi sonuçlarına odaklanmalıdırlar. Kuşkusuz tartışma kısmında literatür özetleri verilebilir, başka araştırmacıların sonuçları çalışmadaki sonuçlarla kıyaslanabilir, farklılık ve benzerliklerin muhtemel sebepleri tartışılabilir ancak, bunu abartmamak ve aşırıya kaçmamak gerekir. Bir araştırma makalesinde verilecek literatür sayısının 25 ile 50 arasında olması normal olarak değerlendirilebilir ancak bu sayı için kesin bir kıstas koymak da doğru değildir. Örneğin derleme makalelerde verilen literatür sayısı yüzlerce olabilir ve bu durum normaldir. Kriterimiz şu olmalıdır: Makalede kullanılacak literatürlerin, çalışmayla doğrudan bağlantılı

olmasına özen gösterilmeli, literatürlerden makul seviyeyi aşan alıntılar yapılmamalıdır. Bir cümle literatürden aynen alınırsa, bu cümle tırnak içinde ve italik olarak verilmeli, sözkonusu cümlelerin başka bir yayından alındığı okuyucuya hissettirilmelidir. Çalışmamızda, dişhekimliği alanını dikkate alarak, araştırma tasarımında ve araştırma sonuçlarının yayınlanmasında farklı bir pencere açmaya çalıştık.

Kaynaklar

- Akıllı E, Büyükçınar Ö, Latif V, Yetgin S, Gürses EA, Saraç C, Demirel İH. Türkiye Bilimsel yayın Göstergeleri (II). 1981-2007. Türkiye, Ülkeler ve Gruplar. TÜBİTAK ULAKBİM Yayını. 278 Sayfa. Ankara, 2009.
- Alaçam T. Endodonti. 871 S. Gazi Üniv Diş Hekimliği Fak Yay., No: 11. 1990.
- Asan A. Bilimsel dergilere yayın sunma ve yayın değerlendirme işlemleri. İçinde Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2006. Ed: Yılmaz O. 2006, Ankara s. 101-106.
- Asan A, Asan H. SCI-Expanded kapsamında, Dishekimliği-Ağız Cerrahisi ve Tedavisi alanındaki 56 dergide, Türkiye adresli yayınların analizi (1.1.1970-23.9.2007). içinde Sağlık Bilimlerinde Süreli Yayıncılık-2007. Ed Yılmaz O. 2007. Ankara. s. 181-187.
- Brumback RA. Worshipping false idols: The impact factor dilemma. *Journal of Child Neurology*. 23 (4): 365-367, 2008.
- Cargill M, O'Connor P. *Writing Scientific Research Articles – Strategy and Steps*. First Pub. 173 pp. Wiley-Blackwell – A John Wiley & Sons, Ltd., Publications, 2009.
- Day RA. *Bilimsel Bir Makale Nasıl yazılır ve Yayımlanır? (An ISI Publication How to Write and Publish A Scientific Paper) (Çeviri: Altay GA)*. 4. Baskı. 177 Sayfa. TÜBİTAK-Ankara, 2000.
- Demirel İH, Saraç C, Gürses EA (Editörler). *Türkiye Bilimsel Yayın Göstergeleri (I) 1981-2006*. 376 Sayfa. TÜBİTAK-ULAKBİM, Ankara 2007.
- Küçük A, Şahin D, Aydın AP, Boz L, Avşar S. *Türkiye Tıp ve Sağlık Bilimleri Dergi Rehberi*. 222 Sayfa. Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri (= ÜNAK) Derneği Yayınları. No: 5, Ankara, 2007.
- Mabe M. *The growth and number of journals*. *Serials: The Journal for the Serials Community*. 16 (2): 191-197, 2003.
- Seglen PO. *Why Impact Factors of journals should not be used for evaluating research*. *BMJ*. 314: 497, 1997.
- Tezcan S. *Epidemiyoloji-Tıbbi Araştırmaların yöntem Bilimi*. 252 Sayfa. Hacettepe Halk Sağlığı Vakfı. 1992.
- Thomson Reuters - *Turkey's fast-growing influence on global research*. *Scientific Newsletters*. December 2008.
Link: <http://science.thomsonreuters.com/news/2008-12/8492571/>
Tam metin: <http://science.thomsonreuters.com/m/pdfs/klnl/2008-12/turkeyinfluence.pdf>
- http://en.wikipedia.org/wiki/Journal_des_scavans
- http://en.wikipedia.org/wiki/Philosophical_Transactions_of_the_Royal_Society_of_London

- <http://science.thomsonreuters.com/mjl/>
- <http://science.thomsonreuters.com/news/2008-12/8492571/>
- <http://scientific.thomsonreuters.com/cgi-bin/jrnlst/jlresults.cgi>
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Bilimsel_dergi
- www.angelfire.com/jazz/drataman/dentistry_1.htm
- www.dentalturk.com/dental_makaleler.asp?makaleid=44
- www.diliminucunda.com/dishekimligi-tarihi.html
- www.olud.org/sayfa.asp?ld=17
- www.scopus.com/home.url
- www.ulrichspub.com/ulrichsweb/
- www.unak.org.tr
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Asident_11.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Katalog_10.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Labor_12.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Dental_Tribune_16.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Estetik__Implant_17.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Ortho_13.html
- www.vestiyer.com.tr/sayfa_Roots_14.html

sağlayacaksa yapılmalıdır. Bu gruplarda yapılan tıbbi araştırmalarda, etik kurullar tarafından, etik ilke ve etik bildirelerin dikkatle uygulamaya yansıtılmasının denetlenmesi beklenir. Araştırma yürütülürken de sürecin tamamının etik niteliğinden emin olmak için, değişik aşamalarda etik kurul denetimi yapılmalıdır.